

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. An gradus, seu partes qualitatis, quæ acquiruntur, dum intenditur, sint heterogeneæ.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

32. *Probatum idem secundo*, quia illa maior explicatio non fit de nouo abique superadditione alicuius realis, quod ante non fuit impossibile est enim quod aliqua denominatione realis noua habeatur abique aliquo nouo, vel intrinseco, vel extrinseco, præteritum si non proueniat a forma infinita (quod addo propter denominationes liberas prouenientes à uolitione diuina: sed nihil nouum potest excogitari, quod possit ad hoc sufficere, nisi noua unio aut hærentia, auteductio, aut existentia: sed ex his nihil potest sufficere ex hætenus dictis: ergo noua pars requiritur ad illam maiorem explicationem.

Dices sufficere nouam actionem. *Contra primo*, quia actio noua realis requirit terminum nouum realem, ut suppono, tanquam euidentem. *Contra secundo*, quia illa ipsa actio noua non subiectatur in agente, secundum aduersa i: s: ergo se habet ex parte termini de nouo: sed hoc supposito de ea omnis difficultas potest moueri, quæ moueretur de quocumque alio distincto quod poneretur ex parte termini.

Non sic per communicationem maioris actualitatis.
33. *Probatum denique quod intensio non fiat per communicationem maioris actualitatis*, ut uolunt Complutenses, qui etiam uerba obrudunt, quia illa maior actualitas nequit esse abique productione noua entitatis posituæ, quæ entitas uel debet esse compatibilis cum priori actualitate, uel incompatibilis, & sic redeunt eadem difficultates de quibus supra.

Probatum secundo, & simul impugnatur præcedens modus, quia illa actualitas noua, & ille nouus modus qui deberet produci in re in sione qua itatis, non potest habere causam aliquam productiuam; neque enim aqua reducens se ad frigus potest producere actualitatem aliquam nec modum caloris, sicut nec potest producere ipsum calorem, nec etiam ipsa forma caloris potest producere in se illum modum aut actualitatem abique concursu causæ efficientis, nec recurri debet ad Deum, aut aliam causam uniuersalem, quia nulla est necessitas sic faciendi.

Confirmatur conclusio, & omnes hæc impugnationes, quia nulla est difficultas in assignando quomodo intensio possit qualitas alio modo quam per radiationem, quæcunque demum ratione explicetur: quæ difficultas accedat ad difficultates, quas patitur illa maior radicationem, & deseritur sententia facilius. Et sane hæc confirmatio sufficere deberet cuiusque bene disposito & indifferenti ad negandum hanc radicationem, & amplectendam communem sententiam.

CONCLUSIO VLTIMA.

Fit per additionem gradus ad gradum.
34. *Intensio qualitatit fit per additionem nouæ partis eiusdem qualitatit in eadem parte subiecti, sicut extensio eius fit per additionem nouæ partis eius in aliis partibus subiecti.* Hæc est iuxta ultimam sententiam contra alias omnes alio modo explicantes.

Probatum sufficenter ex impugnatione aliorum modorum: nam intensio non potest fieri nisi aliqua ex impugnatissimis modis, uel hoc modo: non fit ullo ex illis: ergo fit hoc modo.

Obicitur primo: secundum Philosophum ex calido fit magis calidum, nullo facto de nouo calido: ergo non producit nouus gradus caloris, quando fit intensio qualitatit.

Respondetur negando consequentiam, quia quamuis produceretur, dum fit intensio, nouus gradus caloris, a tunc non fieret aliquid de nouo calidum, quod non fuit antecederet calidum: ille enim nouus gradus producit in eodem subiecto, in quo fuit præcedens calor, & quod consequenter fuit calidum antecederet. Quæ responsio in se clarissima est, & ex ipso textu patet esse conformis intentioni Philosophi, cuius etiam autoritas si staret pro aduersariis expresse, non esset tanti faciendæ, quanti rationes contra eos oppositæ.

15. *Obicitur secundo* ex Ioanne à Sancto Thoma, non potest fieri intensio per additionem nouæ formæ, abique

aliqua distinctione, & numero illarum formarum, quæ superadduntur sibi inuicem: sed hoc non potest esse, ergo. *Probatum minor primo*, quia alias duo accidentia eiusdem speciei possent esse simul in eodem subiecto: sed hoc est falsum, quia accidentia indiuiduantur à subiecto, & consequenter diuersa numero accidentia debent habere diuersa numerosubiecta. *Probatum secundo*, quia nulla forma habet partes, nisi quantitas, aut ratione quantitatis, nec potest habere partes ratione quantitatis, nisi quatenus respicit diuersas partes quantitatis: sed forma intensa non est quantitas, nec respicit ut sic plures partes eius.

Confirmatur, quia si forma haberet plures partes, non esset pars a forma, sed constitutum, seu compositum ex pluribus partibus: sed hoc est absurdum, ergo.

Confirmatur secundo, quia si forma esset composita, uel ex partibus essentialibus, uel ex integrantes: non ex essentialibus, quia alias una ex partibus esset diuersa rationis essentialis ab altera, & in se per se potentia ad illam: non ex partibus integrantes, quia forma est principium compositi: ergo non debet esse composita.

Respondetur negando minorem, ad cuius primam probationem nego minorem cum sua probatione, cuius ratio patet ex dictis in Logica de principio indiuiduationis.

Ad secundam probationem nego maiorem; nec sane à quantitate habere potest partes, nisi eas haberet à se ipsa. Posset etiam distinguere maior: nulla forma habet partes ex entis abique quantitate, transeat maior, intensas, nego maiorem.

36. *Ad confirmationem respondeo*: si per puram formam intelligatur aliquid simplex, & incompositum integraliter, tunc quoad extensionem, sicut quoad intensionem; concedo maiorem, & nego minorem. Si per puram formam intelligatur aliquid quod non inuoluit rationem subiecti, seu materie, nego maiorem; quamuis enim qualitas sit composita integraliter, tamen neutra pars ex partibus ipsius habet rationem materie, aut subiecti respectu alterius partis; neque enim ulla pars qualitatis aliam partem informat, aut inheret alteri parti.

Confirmatur hoc, quia plures partes intensionis non debent tollere puritatem formæ, quam debet habere quatenus forma magis quam plures partes extensionis; sed hæc non tollunt puritatem ullam, quam debet forma habere: ergo nec illæ.

Ad secundam confirmationem respondeo, quod esset composita ex partibus integrantes, nec hoc est contra rationem formæ: nam quamuis sit principium compositi accidentalit ex subiecto, & ipsamet, huius non obstat quod ipsamet sit composita ex partibus integrantes, ut ex terminis patet.

Obicitur secundo: sequeretur, quod qualitas spiritualis, uerbi gratia, caritas, esset diuisibilis in partes entitatuas sed hoc repugnat entitati spirituali per hoc à materiali distinguitur quod sit indiuisibilis.

Respondetur, negando minorem cum sua probatione: nam quamuis repugnet spirituali entitati, quod habeat partes diuisibiles extensiuæ, nullo modo tamen intensiuæ diuisibilis, si ipsi repugnat.

QUESTIO IV.

An gradus, seu partes qualitatit, quæ acquiruntur dum intenditur, sint heterogeneæ, seu homogeneæ.

Sensus questionis est, an quemadmodum illa pars qualitatit quæ de nouo acquiritur, dum extenditur ad diuersas partes subiecti, est homogenea, hoc est, eiusdem omnino rationis cum partibus præcedentibus; & non heterogenea, hoc est, diuersæ rationis ab illis; idem dicendum sit de partibus quæ in intensione qualitatit acquiruntur, ita scilicet, ut pars primo acquisita, quantum est ex sua natura, tam bene possit esse secunda pars, quam ipsamet pars quæ postea producit, sicut primus filius possit quantum est ex natura sua esse productus secundo loco, & esse secundus filius: uel an secunda pars sit omnino distincta

diffimilis primæ parti, & inæqualis perfectionis cum prima, adeo ut connaturaliter non possit primo loco produci ante primam partem, nec prima pars produci post partem, quæ est secunda.

CONCLUSIO

37 Gradus intensiōis, seu per intensiōem acquisiti, sunt homogenei, seu eiusdem rationis cum prioribus, absque ulla distinctione, præter numericam. Hæc est Scorsitarum communiter eum Scoto 1. d. 17. quæst. 4. quos sequuntur Vasquez 1. 2. disput. 28. Ruinus, Conimbricenses, Arriaga hic, Auerſa quæst. 23. sect. 7. ac recentiores communiter contra Suarez, disp. 46. sect. 1. Hurtadum hic disp. 5. sect. 6.

Probatur primo, quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate; sed nulla prorsus est necessitas aut experientia, aut rationis, aut authoritatis, ad multiplicandos gradus heterogeneos: ergo solum ponendi sunt homogenei.

Confirmatur, quia ad intensiōem non requiritur aliud, quam ut plures partes qualitatis ponantur in eodem subiecto, & quod mediis illis subiectum possit plus facere, quam alias potuisset: sed si ponerentur plures gradus homogenei in eadem parte subiecti, potuisset plus facere quam sine illis: sicut enim quo calor habet plures partes extensionis eiusdem rationis, eo plus potest agere, ita etiam quo plures haberet partes in eodem subiecto, etiam si essent eiusdem rationis, eo amplius agere posset; & hinc colligitur, pluralitatem partium eiusdem rationis non esse superfluum in eodem subiecto.

Probatur secundo, quia secundum omnes eorum remissiones non est distinctæ speciei à calore intensio: sed est, si gradus essent heterogenei: ergo sunt homogenei. Minor probatur primo ex dicendis alibi, ubi probabimus indiuidua eiusdem speciei non posse habere inæqualitatem perfectionis aut dissimilitudinem ullam, & si haberent, inde sequeretur quod non essent eiusdem speciei.

Probatur secundo eadem minor soluendo rationem, quam aduersarij assignant ad probandum, quod non esset distinctæ speciei: quæ ratio est, quod concurrant ad constituendam unam per se qualitatem, & ista qualitas intensio producitur unico specie motu: sed hæc ratio nihil valet, quia possunt res diuersæ speciei, præsertim si sint incomplete & subordinatæ, concurrere ad constituendam unam per se speciem completam.

38 Deinde, si non possent sic concurrere, non esset unde colligeretur, quod constituerent unam per se qualitatem magis quam albedo & dulcedo: & licet dicatur qualitas intensio esse una per se qualitas, tamen hoc non oriretur ex eo, quod ita reuera esset, sed ex eo, quod sensu non appareat, quod sit qualitas aggregata ex partibus diuersæ rationis: propterea enim moraliter reputatur una, quamuis alias non esset.

Denique, si illæ partes distinctæ speciei, non obstante distinctione specifica, facere possunt unum per se, etiam motus quo producuntur potest dici unus per se motus; & si non possunt facere unum per se proprie, nec motus quo producuntur dici debet unus per se motus: nec enim maiorem unitatem debet habere motus quam suus terminus.

Confirmatur hæc, ex termino specificatur motus, & habet esse unus specie ex eo, quod terminus sit unus specie, loquendo de specificatione extrinseca; ergo prius debemus colligere terminum alicuius motus totalis esse per se unum, quam possumus scire an motus sit per se unus, & consequenter male ex unitate motus colligitur unitas termini, quando dubitatur de unitate termini.

39 Probatur tertio conclusio, quia si gradus essent heterogenei & inæqualis perfectionis, secundus gradus esset perfectior primo gradu, & contineret eminenter, aut virtualiter perfectionem primi gradus: ergo frustra conseruaretur primus gradus, & consequenter deberet destrui, & ita vera esset sententia prima impugnata questione præcedenti, nempe, quod intensio fiat per destructionem formæ prioris imperfectioris & introductionem nouæ formæ perfectioris.

Aliqui respondent negando sequelam antecedentis, quos impugnat Arriaga, quia secundus potest producere primum gradum: sed hoc negaretur ab ipsis tam bene quam sequela, unde ab ipso debuit probari.

Probatur ergo pro ipso, quia si non posset produci primus à secundo, non esset unde colligeretur quod secundus esset perfectior primo, & vniuersaliter, nisi gradus aduenientes contineant virtualiter aut eminenter præcedentes, non potest ullus effectus attribui ipsis, ratione cuius essent perfectiores, & consequenter non essent perfectiores, quandoquidem quicquid est altero perfectius, habet aliquem effectum possibilem perfectiorem quam illud alterum habet in aliquo genere causæ.

40 Ipsemet Arriaga respondet ad hanc probationem tertiam negando consequentiam: sicut enim non frustra coniungitur calor igni, quamuis ignis contineat virtualiter calorem: ita in proposito.

Sed contra, quia si non posset ignis mediante calore aliquid facere, quod non posset sine ipso, non obstante continentia illa virtuali, sane frustra coniungeretur calor cum ipso, & non deberet habere tam continentiam virtualem. Sed si gradus tertius potest producere gradum secundum, nihil posset facere cum ipso quod non posset facere sine ipso: ergo frustra maneret cum ipso gradus secundus.

Melius ergo responderetur aliter ad probationem primam, quod quamuis tertius gradus posset producere se solo, tantum quantum posset cum duobus primis; & consequenter quamuis ex hoc capite primus & secundus deberent destrui, aut non necessario conseruarentur, tamen ex alio capite conseruari deberent, & essent utiles, nimirum, ut separato tertio gradu adhuc subiectum esset calidum, verbi gratia, donec plus oppositi frigoris introduceretur in ipso.

Secundo, quia non esset necesse ut tertius gradus contineret virtualiter priores gradus, quia posset esse illis perfectior abque tali continentia, quia posset vltiorem gradum producere quam posset, si non esset illis perfectior, maxime secundum aduersarios; nam si non esset illis perfectior, non posset plus caloris producere, quam illi soli, iuxta dicenda inferius. Et per hoc confirmari potest prima responsio ad hanc probationem, & satisfieri impugnationi eius.

41 Obiicit primo: qualitas intensio ut tria, est perfectior quam extensio ut tria: sed hoc non esset verum, nisi includeret gradus heterogeneos, quales non includit qualitas extensio.

Respondet distinguendo maiorem: magis perfecta quantum ad entitatem ipsam qualitatis, nego, quantum ad modum, quia scilicet partes ipsius intimius coniunguntur, concedo maiorem & nego minorem.

Aduersa autem hic perfectionem maiorem qualitatis intensio non haberi ex eo, quod partes ipsius vnica vnione vniantur, & partes qualitatis extensio duplici, ut asserit Arriaga, quia etiam partes qualitatis intensio duplici vniantur vnione, ut suo loco dictum est: si tamen vniantur inter se alia vnione, quam vnione ad subiectum, de quo valde dubitari potest, quia omnes sufficienter vniantur inter se per hoc, quod vniantur in eadem parte subiecti. Aliquas replicas nullius momenti conglomerat hic Arriaga facilis solutionis, quæ propterea ut inutiles omitto.

Obiicit secundo: si ad intensiōem sufficeret duos gradus qualitatis poni in eadem subiecti parte, si Deus poneret duas partes quantitatis in eadem parte subiecti (& videtur posse facere de potentia absoluta non minus, quam potest eas ponere penetratiue in eadem parte spatii) sequeretur quod intenderetur quantitas; quod videtur absurdum.

Respondet, si per illas duas partes subiectum possit aliquid perfectius agere per quantitatem, quam per unam ex illis, concedendo sequelam, nec id esse absurdum: si autem non possit, negatur sequela, & ratio disparitatis est, quia per plures partes qualitatis positas in eodem subiecto potest aliquid fortius agere ac citius quam per unam

Respon-
sio Arri-
ga.

Impug-
natur.

Alia res-
pon-
sio.

ex illis, ut patet experientia; hoc autem non esset verum de pluribus partibus quantitatis ex hypothesi.

Et si quæras, quid absolute dicendum an posset plura agere, aut perfectius per plures illas partes quantitatis quam per vnam

Quantitas incognita
Respondeo mihi probabiliorē partem negatiuam, quia à quantitate non habet nisi extensionem impenetrabilem hanc autem ab vna haberet æque, ac à centum.

42 *Obiicies tertio*, sequeretur quod calidum ut duo posset intendere calorem alterius calidi ut duo, producendo aliquem gradum caloris: sed hoc est absurdum, quia alias simile ageret in simile contra experientiam: ergo probatur sequela maioris, quia potest producere aliquem gradum caloris in quocumque subiecto capaci: sed calidum ut duo sibi applicatum est capax vltioris gradus caloris eiusdem rationis cum illo, quem potest illud calidum ut duo producere; & si reciperet illum, intenderetur eius calor, si intensio fiat per gradus homogeneos; ergo calidum ut duo posset intendere calorem alterius calidi ut duo.

Hoc est potissimum fundamentum aduersæ sententiæ, & propter illud aliqui Authores concedunt in huiusmodi qualitatibus operatiuis, quales sunt calor & frigus, ac similia, intensiōem fieri per gradus heterogenos ac dissimiles, sed in aliis qualitatibus non operatiuis, ut sunt albedo & nigredo, dicunt intensiōem fieri per homogeneos, quia non est huiusmodi ratio nec alia vlla probans in his heterogeneitatem.

Respondetur negando sequelam: & ad probationem dico non posse calidum ut duo producere vnum gradum caloris in quocumque subiecto capaci talis gradus, nisi sit capax illum recipiendi ab illo calido; aliud autem calidum non est capax recipiendi vllum gradum à calido sibi simili, ut patet experientia.

43 *Dices*, patere quidem experientia quod simile non possit agere in simile, nec pari ab ipso; sed in nostra sententia non posse rationem à priori dari huius experientie; in aduersa vero posse, atque adeo aduersam nostram esse præferendam. Quod autem posset dari ratio huius experientie in aduersa sententia, patet, quia quandoquidem intensio fiat per gradus perfectiores, si calidum ut duo intenderet calorem alterius calidi ut duo, deberet producere perfectiorem gradum quam in se habet, quod implicat in nostra vero sententia nulla datur ratio quare non posset intendere calorem alterius calidi similis, quia si produceret vltiorem gradum, non produceret perfectiorem effectum quam contineret virtualiter in se ipso.

Respondeo, non esse necesse, ut cuiuscumque experientie possimus dare rationem à priori, nisi quod ex ipsamet experientia constet talem esse naturam rerum, ex quibus principiat effectus, quem experimur; ad quod probandum adducit *Arriaga* manifestam, ut putat, instantiam: quia nullum agens perfecte assimilatur sibi passum, producendo tot gradus qualitatis in ipso, quot habet in se, etiam si non inueniat resistantiam, ut patet in lucido ut octo: sed huius non est alia causa, quam quod sit talis natura. Verum hæc instantia non videtur tam directe ad rem: nam quidquid sit de maiori, de cuius veritate agemus inferius, quamuis experientia possit colligi, quod agens non possit nisi talem, vel tantum effectum producere, etiam si non haberemus rationem aliam; sed potius deberemus iudicare oppositum ut si v. g. esset aqua mixtum, quod non posset comburi ab igne, aut non utari à statu suo conuerti, quemadmodum scribitur de Salamandra; quantum ad rationem enim deberemus iudicare, quod posset comburi ab igne, sed experientia cogeret nos ad sciendum oppositum. Tamen non habemus extra propositum vllam experientiam, qua constet, quod aliquid potens producere aliquam formam, & habens sibi applicatum passum capax talis formæ, non possit in illo talem formam producere: unde si sit aliquid applicatum agenti, quod capax esset formæ alienius, si non reciperet eam ab illo, videretur inde recte concludi, quod illud agens non esset productum talis formæ nec in illo passio, nec in alio; & si posset producere illam in alio, quod etiam deberet in illo, ex

axiōmate communi, quod ad actum naturale & passum debile approximata, necessario sequitur effectus.

Melior ergo instantia adduci potest ad propositum, quod calidum ut duo sit productiuum caloris, ut vnum in quocumque subiecto capaci applicato, siue intendat calorem ipsius, siue non; & quod calidum ut tria sit capax talis gradus caloris, qualem posset producere calidum ut duo. Quamuis enim in sententia aduersariorum non intenderetur calor ut tria per additionem talis gradus, & quamuis calidum ut tria habeat talem gradum ante, tamen cum nulla sit incompatibilitas inter duos gradus similes cum non opponantur vllō genere oppositionis, æque sequitur quantum ad rationem, quod calidum ut duo possit producere aliquem gradum in calido ut tria, similem primo, vel secundo gradui, ac in calido ut vnum; & si experientia constet oppositum, illius experientie videtur non posse dari rationem vllam magis quam experientie nobis obiectæ.

Dices, posse dari pro ratione in hac experientia, quod frustra produceretur ille gradus similis, quandoquidem non intenderet, nec extenderet formam: ergo non deberet produci, sed non esset frustra productio gradus similis in altera experientia, si posset produci, quia intenderet formam.

Contra primo, quia quamuis esset frustraneus ad hæc, tamen deberet produci, si contineretur in virtute agentis, & possumus esse capax eius.

Contra secundo, quia sicut ex eo quod ille gradus esset frustraneus, agens non posset illum producere, quamuis alias posset, & hoc sufficeret pro ratione experientie qua constaret quod non posset illum producere; ita etiam inconuenientia, quæ sequeretur ex eo quod simile ageret in simile, sufficere deberet ad hoc ut dicatur id non posse fieri quamuis ex aliis capitibus videatur id fieri posse; inconuenientia autem hæc assignabitur inferius; unde patet etiam in nostra sententia posse dari rationem cur calidum ut duo nihil possit caloris producere in alio calido ut duo.

Alia etiam instantia potest dari ad idem de impulsu impresso projectis, qui conseruatur aliquam diu in eadem intensiōe, & paulatim postea deficit: nam causa conseruationis ipsius pro tempore pro quo conseruatur, sunt eodem modo applicata, dum incipit deficere, & tamen non possunt ipsum conseruare, ut patet experientia; nec potest dari vlla ratio cur non possunt, sicut potuerunt ante, nisi recurrendo ad naturam impulsus, & bonum vniuersi; sed similiter potest recurrere ad naturam calidi, dicendo quod non possit producere calorem in simili calido, & ad bonum vniuersi hinc sequens, nec debet illa causa melior requiri.

45 *Obiicies quarto*: sequeretur quod habens visionem Dei, ut quatuor, non perfectius videret Deum, quam habens visionem ut duo: sed hoc est absurdum. Probatur sequela maioris, quia non perfectius videret Deum quam duo homines quorum quilibet haberet visionem ut duo: sed duo illi homines non viderent ipsum perfectius, quam vnus tantum.

Hoc argumentum supponit intensiōem visionis si recipiat additionem graduum ita ut vnica visio intensius includat plures visiones partiales eiusdem obiecti, quarum quilibet posset seorsim videri; quod tamen fortassis non est verum, de quo postea; nunc vero eo supposito, *Respondeo* negando sequelam cum sua probatione, quia ille haberet quatuor gradus eiusdem visionis unitos in eadem parte subiecti; illi vero duo non haberent hoc.

Dices, si ille haberet duas visiones aliorum simul, non posset plus videre per ipsas aut perfectius, quam illi: ergo nulla responsio.

Respondeo: negando antecedens: perfectius enim videret, quamuis non plus.

Obiicies quinto: sequeretur quod qualitas non haberet terminum intrinsecum magnitudinis quoad intensiōem contra Scotum, & dicenda inferius. Probatur sequela, quia si gradus sunt eiusdem rationis, nihil impedit quominus supposita

supposita quacumque determinata intensione, addi possit ulterius gradus, & sic intendi qualitas.

Respondeo negando sequelam: cuius ratio patebit ex dicendis quaestione sexta.

Obiicitur sexto, si poneretur qualitas extensa ut duo, & alia intensa ut duo, extra subiectum, una non esset altera perfectio secundum nos: sed hoc est absurdum: ergo.

Respondeo concedendo sequelam: nisi quatenus qualitas intensa haberet partes suas magis intime unitas, sic scilicet, ut possit poni in eadem parte indivisibiliter: nec est necessarium ut alio modo sit perfectior.

Obiicitur septimo, non potest in nostra sententia dari ratio, cur primus gradus prius produceretur in intensione quam secundus: sed hoc est inconueniens.

Respondeo negando sequelam: nam determinatio illa potest, & debet provenire à Domino Deo, sicut in sententia aduersariorum ab eo provenit determinatio ad unum individuum præ alio, & ad unum gradum secundum heterogeneum, potius quam ad alium gradum secundum ex infinitis, qui produci possunt.

QVÆSTIO V.

Quenam qualitates intendi possint.

Doctrina
Comple-
tensiam.

Complutenses hic q. 6. ex Dno Thoma duo genera qualitatum proponunt, unum earum quæ ex natura sua habent suas species, & non per ordinem ad aliquid extrinsecum, ut calor, & frigus, ac similia; aliud earum quæ recipiunt speciem ex aliquo extrinseco, ad quod ordinatur, ut habitus Philosophiæ, Geometriæ, &c. Dicunt ergo qualitates posterioris generis non posse intendi aut remitti quoad suam formam aut essentiam, priores vero posse; quæ doctrina fortassis connexionem habet cum aia Thomistarum, nempe, quod idem indivisibilis habitus scientiæ possit inclinare ad varias conclusiones, & obiecta.

Impug-
natur
primo.

Verum hæc doctrina nullo modo placet, non solum ob connexionem ipsius cum illa aia, quæ falsam esse in Logica ostensum est, sed ulterius primo, quia si loquamur de specificatione intrinseca, omnes qualitates habent intrinsecam sibi suam differentiam specificam; nec in hoc est vlla disparitas inter vllas qualitates, & alias formas. Si vere loquamur de specificatione extrinseca, certum est albedinem & nigredinem specificari ab intrinseco non minus, quam scientiæ, aut habitus: sicut enim ex diversis obiectis cognoscimus diversitatem actuum, & ex diversis actibus diversitatem habituum, & propterea obiectum dicitur specificationem extrinsecam actuum ac habituum, & hæc dicuntur propterea specificari ab obiecto tanquam ab intrinseco; & habere respectum aptitudinalem ad illud ita etiam ex diversis immutationibus, seu sensationibus, quas causant albedo & nigredo in oculo nostro, cognoscimus illa distinguere specie inter se, & consequenter habent pro specificatione extrinseca illas sensationes, & dicunt respectum aptitudinalem ad illas. Unde patet, quod ex hoc capite non possit colligi, quin eodem modo qualitates vtriusque generis præmissi possint intendi ac remitti.

Omnes
qualita-
tes spe-
cifican-
tur ab
intrinse-
co.

Nec tollitur hæc difficultas per responsum Complutensium, quam ex D. Thoma assignant n. 70 dicentes, ex ignorantia nostra oriri, quod albedinem, & similes qualitates describamus per ordinem ab obiecta, quia non cognoscimus earum differentias.

Contra enim hoc est, quod eodem modo possemus dicere, ex ignorantia nostra oriri, quod diffiniamus actus & habitus per ordinem ad obiecta, quia non cognoscimus eorum differentias.

Impug-
natur
secundo.

Secundo contra eandem doctrinam facit, quod quando dicitur, quod in qualitatibus specificatis ab extrinseco repetiri possit sua propria intensio, & remissio, ex eo quod variabiliter illud respiciunt, vel intelligunt hoc de intensione quæ fit per additionem gradus ad gradum; vel ut ipsi dicunt per maiorem radicationem in subiecto: & talis intensio competit aliis qualitatibus illis quæ secundum ipsos

non specificantur ab extrinseco, & sic male discriminarer eas qualitates quantum ad intensiorem. Vel intelligunt de alia intensione, & omnino falsum est absque additione graduum aut maiori radicatione intendi illas qualitates, quas ipsi putant specificari ab intrinseco.

Præterea quando dicunt quod variabiliter respiciunt tales qualitates illud intrinsecum, si intelligunt per hoc quod possint magis vel minus perfecte illud attingere propter intensiorem, & remissionem, cuius sunt capaces, idem dicendum est de alijs qualitatibus; nec his aut illis competere potest absque gradu additione aut maiori radicatione. Si vero intelligunt quod illa ipsa qualitas, quæ recipit illud obiectum extrinsecum, potest illa obiecta plura, vel pauciora attingere absque additione vllius entitatis (scilicet distinctæ), omnino falsum est quod possit sic variabiliter ipsum respicere, ut patet ex dictis in Logica.

Plura alia circa hanc difficultatem congerunt hi auctores, quæ facile esset impugnare, si tanti interesset.

Reiecta ergo hæc sententia, difficultas præsentis quaestionis consistit in hoc, an quemadmodum vnus calor nō dicitur intensior altero, nisi ex eo, quod habeat plures gradus aut partes reæ inter distinctas, eodem modo quilibet alia qualitas, quæ dicitur intensior altera eiusdem rationis quantum ad omnia præter differentiam intensiōis, habeat esse intensior ob pluralitatem graduum; & si sint vllæ qualitates, quæ absque pluralitate graduum intensiores dicuntur, quanam illæ sint: in quo sensu vix examinatur hæc quaestio ab auctoribus, quamvis non sit tam facilis solutio.

CONCLUSIO I.

49 Omnis qualitas materialis non intentionalis, quæ altera eiusdem rationis dicitur intensior, habet hoc quod ex pluralitate graduum & consequenter est capax intensiōis non nis, ac remissionis proprie dictæ. Hæc est communis, & intentione probatur, quia calor & albedo habeat intensiorem ex pluralitate graduum, ut patet ex dictis: sed eadem ratio est de ipsis, ac de quibuscumque alijs non intentionalibus: ergo.

Dices potentia naturalis est qualitas non intentionalis, & tamen non augetur per gradus distinctos.

Respondeo: si loquamur de potentia naturali, quæ est de prædicamento qualitatis, negando minorem; si vero loquamur de potentia naturali, qualis est intellectus & voluntas & similia, negando maiorem; indifferenter enim ipsimet substantiæ.

CONCLUSIO II.

40 Habitus omnes acquisiti per actus intenduntur per additionem graduum ad gradum. Hæc est etiam communis, per actus probatur quia est eadem ratio de ipsis, ac de alijs intentionalibus, de quibus in præcedenti conclusione.

Confirmatur, tum quia quando augetur habitus, manet habitus prius acquisitus, etiam quando producit augmentum eius: tum etiam experientia, quæ constat quod si quis eliceret actum ut duo primo, nō haberet tam intensum habitum quam si eliceret primo actum ut unum, & postea actum ut duo: ergo signū est quod totus habitus, qui manet post duos illos actus, non sit productus ab vilo ex illis, & consequenter quod pars illius sit producta ab vno & a tera ab altero; tum denique quia habitus acquisitus concurrens vel effectiue, vel formaliter cum potentia ad actum sequentem quo intenditur habitus: ergo debet esse in illo instanti, in quo est illi actus: sed in illo ipso instanti debet esse aliquid habituale acquisitum per actum: ergo habitus totalis, constat pluribus gradibus.

Habitus
acquisiti
per actus
intenduntur
per plures
gradus.

CONCLV